

CURRENT STATE OF THE GENERAL EDUCATION CURRICULUM IN AZERBAIJAN AND AREAS REQUIRING IMPROVEMENT

Graduate Students, SABAH groups, Azerbaijan State Pedagogical University

Aysu Ahmadova

aysuahmadova596@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0008-6012-5370>

Aytan Huseynova

aytnhsynva0811@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-8991-6845>

Mujgan Abdullayeva

mujgan.abdullayeva2003@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-3042-2919>

Vusala Isfandiyarova

vusalaisfandiyarova@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0005-3248-6871>

Hanifa Yunuslu

henife.yunuslu@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-5816-2815>

Nigar Agazada

nigaragazade288@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-5241-4670>

Abstract. The aim of this study is to evaluate the effectiveness of the general education curriculum in Azerbaijan through surveys, statistical research, and analytical methods based on the perspectives of various stakeholders, including teachers and administrators. The primary data collection methods consisted of structured surveys and questionnaires distributed among a broad group of education professionals to gather their views on different aspects of the curriculum. The surveys focused on issues such as the timely delivery of curriculum updates, teacher involvement in curriculum design, and the adequacy of professional development for educators. In addition, the study examined perceptions regarding the effectiveness of current assessment systems, including both formative and summative approaches, as well as the integration of digital resources into the teaching process. The collected data were analyzed using statistical methods to identify key trends and patterns. The findings revealed that although the majority of respondents believe that the curriculum is generally aligned with school objectives and contributes to the development of essential life skills, there are notable gaps in areas such as teachers' readiness to apply innovative teaching methods and the effective use of digital resources. The survey also highlighted that many teachers feel they do not receive sufficient training or support to implement the curriculum effectively. Based on the results, several areas requiring improvement were identified, including the enhancement of teachers' professional development, the modernization of instructional materials in line with contemporary pedagogical requirements, and the strengthening of the integration of digital tools and inclusive education practices. In conclusion, while the general education curriculum in Azerbaijan has achieved significant progress, continuous efforts are necessary to ensure its effective implementation and alignment with modern educational standards.

Keywords: general education curriculum, competency-based education, student-centered approach, assessment system, differentiated instruction, inclusive education, digital resources, teacher training.

DOI: 10.30546/2709-2488.2026.002.507851

To cite this article: Current state of the general education curriculum in Azerbaijan and areas requiring improvement. *Journal of Preschool and Primary Education*, Special issue – "Master's research", pp. 41-58.

Article history: received – 08.04.2026; accepted – 07.05.2026.

AZƏRBAYCAN ÜMUMTƏHSİL KURİKULUMU ÜZRƏ MÖVCUD VƏZİYYƏT VƏ TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏYƏ EHTİYACI OLAN SAHƏLƏR

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, SABAH qrupu magistrantları

Aysu Əhmədova

aysuahmadova596@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0008-6012-5370>

Aytən Hüseynova

aytnhsynva0811@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-8991-6845>

Müjgan Abdullayeva

mujgan.abdullayeva2003@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-3042-2919>

Vüsalə İsfəndiyarova

vusalaisfandiyarova@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0005-3248-6871>

Hənifə Yunuslu

henife.yunuslu@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-5816-2815>

Nigar Ağazadə

nigaragazade288@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-5241-4670>

Annotasiya. Bu tədqiqatın məqsədi müəllimlər və inzibatçılar da daxil olmaqla müxtəlif maraqlı tərəflərin rəyləri əsasında sorğular və statistik araşdırmalar, təhlillər aparmaqla Azərbaycanın ümumtəhsil kurikulumunun effektivliyini qiymətləndirməkdir. Məlumatların toplanması üçün istifadə olunan əsas metodlara strukturlaşdırılmış sorğular və anketlər daxildir ki, bunlar kurikulumun müxtəlif aspektləri ilə bağlı fikirlərini toplamaq üçün geniş təhsil mütəxəssislərinə paylanmışdır. Sorğular kurikulum yeniləmələrinin vaxtında çatdırılması, müəllimlərin kurikulum dizaynında iştirakı və təhsil işçilərinin peşəkar inkişafının adekvatlığı kimi mövzulara yönəlmişdir. Sorğuda həm formativ, həm də yekun yanaşmalar daxil olmaqla mövcud qiymətləndirmə sistemlərinin effektivliyi və rəqəmsal resursların tədris prosesinə inteqrasiyası barədə fikirlər müəyyən edilmişdir. Toplanan məlumatlar əsas tendensiyaları və nümunələri müəyyən etmək üçün statistik metodlardan istifadə etməklə təhlil edilmişdir. Nəticələr göstərdi ki, respondentlərin əksəriyyəti tədris planının ümumilikdə məktəb məqsədləri ilə uyğunlaşdırıldığını və faydalı həyat bacarıqları təmin etdiyini düşünsə də, müəllimlərin innovativ tədris metodlarından istifadəyə hazırlığı və rəqəmsal resurslardan səmərəli istifadə kimi sahələrdə nəzərəcarpacaq boşluqlar var idi. Sorğuda bir çox müəllimin tədris planını effektiv şəkildə tətbiq etmək üçün kifayət qədər təlim və ya dəstək almadıqlarını hiss etdiyi vurğulandı. Sorğunun nəticələri müəllimlərin peşəkar inkişafının artırılması, tədris materiallarının müasir pedaqoji tələbləri əks etdirmək üçün yenilənməsi və rəqəmsal vasitələrin və inklüziv təhsil təcrübələrinin inteqrasiyasının gücləndirilməsi kimi təkmilləşdirilməli sahələri müəyyən etmək üçün istifadə edilmişdir. Tədqiqat nəticəsində belə bir nəticəyə gəlinir ki, Azərbaycanın ümumtəhsil tədris planı əhəmiyyətli irəliləyişlər əldə etsə də, onun effektiv tətbiqini və müasir təhsil standartlarına uyğunlaşdırılmasını təmin etmək üçün davamlı səylər göstərməlidir.

Açar sözlər: ümumtəhsil kurikulumu, kompetensiya əsaslı təlim, şagirdyönümlü yanaşma, qiymətləndirmə sistemi, diferensial təlim, inklüziv təhsil, rəqəmsal resurslar, müəllim hazırlığı.

DOI: 10.30546/2709-2488.2026.002.507851

Məqaləyə istinad: Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu üzrə mövcud vəziyyət və təkmilləşdirilməyə ehtiyacı olan sahələr. «Məktəbəqədər və ibtidai təhsil», Xüsusi buraxılış – “Magistr tədqiqatları”, səh. 41-58.

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 08.04.2026; qəbul edilib – 07.05.2026.

Giriş / Introduction

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu, təhsil sistemində əsaslı islahatların həyata keçirilməsi ilə diqqət mərkəzindədir. Bu islahatlar, əsasən, təhsil keyfiyyətinin artırılması, şagirdlərin təkcə biliklərlə deyil, eyni zamanda müxtəlif bacarıqlarla təchiz olunmasını təmin etmək məqsədi daşıyır. Müasir təhsil yanaşmalarının tətbiqi və beynəlxalq təhsil standartlarına uyğunlaşma, Azərbaycanın təhsil sistemindəki ən önəmli hədəflərdən biridir. Bu kontekstdə, ümumtəhsil kurikulumu Azərbaycan təhsilinin gələcəyini formalaşdıran və onu beynəlxalq miqyasda rəqabətqabiliyyətli edən bir amil olaraq ortaya çıxır.

Azərbaycanın ümumtəhsil sistemində həyata keçirilən islahatlar, xüsusilə kurikulumda baş verən dəyişikliklər, təhsil sahəsində yeni bir dövrün başlanğıcı hesab olunur. 2009-cu ildən etibarən tətbiq edilməyə başlanmış və 2016-cı ildən sonra daha da təkmilləşdirilmiş olan kurikulum, şagirdlərə biliklərdən daha çox, həyat bacarıqları qazandırməyə yönəlmişdir. Bu kurikulumun əsas prinsiplərindən biri, təhsilin şagirdyönümlü olmasına, yəni şagirdlərin maraqları, ehtiyac-ları və potensiallarına uyğun dərs proqramlarının hazırlanmasına yönəlməkdir. Bununla yanaşı, kurikulumda biliklərin müasir tələblərə uyğun şəkildə formalaşdırılması, şagirdlərin analitik düşüncə və tənqidi təhlil bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi hədəflənir. Lakin təhsil islahatlarının tətbiqi hər zaman müəyyən çətinliklər yaratdığı üçün təkmilləşdirməyə ehtiyac duyulur. İlk növbədə, təhsil sistemi həm mərkəzi, həm də yerli səviyyədə tətbiq olunan kurikulumun effektivliyinin qiymətləndirilməsi və davamlı inkişafının təmin edilməsi baxımından sınaqdan keçirilməlidir. Bu cür təkmilləşdirmələr təhsil idarəetmə strukturlarının gücləndirilməsini, müəllimlərin peşəkar inkişafını, qiymətləndirmə sistemlərinin düzgün tətbiqini və şagirdlərə uyğun fərdiləşdirilmiş yanaşmaların tətbiqini zəruri edir. Eyni zamanda bu kurikulumun tətbiqi ilə bağlı olan təhsil resursları, maddi-texniki bazalar və müəllimlərin innovativ tədris metodlarına hazırlığı da bu islahatların müvəffəqiyyətini şərtləndirən əsas faktorlardır [Kerimova, Y., et al., 2014, s.10].

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu, təhsil sahəsində müasir yanaşmaların və strategiyaların tətbiqi ilə təhsil sisteminin inkişafına töhfə verəcək bir platformadır. Lakin bu platformanın daimi inkişafı və təkmilləşdirilməsi üçün sistemli yanaşmalara və bütün təhsil sahələrində müasir metodların tətbiqinə ehtiyac vardır. Bu baxımdan, kurikulumun gələcək inkişafı və tətbiqi prosesində qarşıya çıxan əsas problemlərin aradan qaldırılması və sahələr üzrə təkmilləşdirilməsi vacibdir [Orozco-Messana, J., et al., 2020, s.4].

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu, son illərdə təhsil sahəsində həya-

ta keçirilən islahatların əsasında dayanaraq təhsilin keyfiyyətinin artırılmasına yönəlmişdir. Bu islahatların məqsədi, təhsil prosesinin yalnız bilik ötürməkdən ibarət olmaması, eyni zamanda şagirdlərin həyat bacarıqlarını inkişaf etdirərək onları gələcəkdə uğurlu bir həyat qurmağa hazırlamaqdır. Müasir kurikulumda əsas diqqət şagirdlərin tənqidi düşünmə, problem həlletmə, yaradıcılıq və sosial bacarıqlarının inkişafına yönəldilmişdir. Lakin mövcud kurikulumun tətbiqi və inkişafı ilə bağlı bəzi çətinliklər də mövcuddur. İlk növbədə, müəllimlərin bu innovativ tədris metodlarına uyğun təlim keçməsi vacibdir. Müəllimlərin peşəkar inkişafı, müasir tədris metodlarının tətbiqi və yeni texnologiyalardan istifadə bacarıqları artırılmalıdır. Bu sahədə ciddi çatışmazlıqlar mövcuddur. Müəllimlərin tədris metodlarını effektiv şəkildə tətbiq etmələri üçün davamlı təlimlər və dəstək təmin edilməlidir [Amrullayev, E., 2023, s.12].

Kurikulumun şagirdyönümlü olması, müxtəlif öyrənmə üslublarını nəzərə alaraq dərslərin fərdiləşdirilməsini tələb edir. Bu, şagirdlərin fərdi ehtiyaclarını qarşılamağa, onların tədris prosesinə motivasiyasını artırmağa imkan verir. Lakin bu yanaşmanın geniş tətbiqi üçün tədris materialları və dərslər planları daha da təkmilləşdirilməlidir. Qiymətləndirmə sistemi də kurikulumun tətbiqində mühüm rol oynayır. Hal-hazırda təhsil sistemində qiymətləndirmə ənənəvi metodlarla həyata keçirilir, amma müasir qiymətləndirmə yanaşmalarının tətbiqi, şagirdlərin yalnız biliklərini deyil, eyni zamanda bacarıqlarını da qiymətləndirməyə imkan verir. Formativ və summativ qiymətləndirmə yanaşmalarının birgə tətbiqi, şagirdlərin inkişafını daha düzgün izləməyə və onların fərdi bacarıqlarını qiymətləndirməyə imkan verəcəkdir [Gajek, E., 2018, s.7].

Rəqəmsal texnologiyaların təhsilə inteqrasiyası bu günün ən aktual məsələlərindən biridir. Pandemiya dövründə onlayn təhsil və rəqəmsal resurslar təhsil sistemində geniş tətbiq olunsada, bu texnologiyaların effektiv istifadəsi üçün müəllimlərə texniki dəstək verilməli, şagirdlər üçün uyğun resurslar hazırlanmalıdır. Rəqəmsal alətlərin tədrisə inteqrasiyası, şagirdlərin gələcəkdə rəqəmsal bacarıqlarını inkişaf etdirmələrinə kömək edəcək. İnküziv təhsil, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan şagirdin fərdi ehtiyaclarını nəzərə alaraq təhsil almaq imkanı yaratmaq məqsədi daşıyır. Azərbaycanda inküziv təhsil sahəsində müəyyən irəliləyişlər olsa da, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan şagirdlər üçün tədris materialları və dərslər proqramları daha da təkmilləşdirilməlidir. Bu, onların tədris prosesinə tam şəkildə cəlb edilməsini təmin edəcək [Namazova, N., 2023, s.7].

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu müasir təhsil tələblərinə cavab versə də, onun daha da təkmilləşdirilməsi və bu istiqamətdə daha çox addımların atılması zəruridir. Müəllimlərin təlimləri, qiymətləndirmə sistemləri, rəqəmsal texnologiyalar və inküziv təhsil sahəsindəki inkişaf, təhsil keyfiyyətinin artırılmasında mühüm rol oynayacaqdır.

Problemin qoyuluşu

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumunun tətbiqi prosesində əldə edilən müsbət nəticələrlə yanaşı, onun effektivliyinə təsir göstərən bir sıra sistemli problemlər mövcuddur. Xüsusilə regionlar üzrə maddi-texniki baza və resurs təminatındakı fərqlər, müəllimlərin innovativ pedaqoji texnologiyalardan istifadə bacarıqlarının qeyri-bərabər səviyyədə olması kurikulumun vahid standartlar əsasında reallaşdırılmasını çətinləşdirir. Kompetensiya əsaslı və şagirdyönümlü yanaşmanın praktik tətbiqində müşahidə olunan metodiki boşluqlar təlim nəticələrinin sabitliyinə təsir göstərir. Formativ və summativ qiymətləndirmə mexanizmlərinin sistemli və obyektiv tətbiqi ilə bağlı çətinliklər də aktuallığını qoruyur. Rəqəmsal və inklüziv təhsil komponentlərinin kurikulum çərçivəsində inteqrasiyası hələ də kompleks və davamlı mexanizmlərin formalaşdırılmasını tələb edir. Bu baxımdan, kurikulumun tətbiq vəziyyətinin elmi əsaslarla təhlili və mövcud problemlərin strukturlaşdırılmış şəkildə müəyyənləşdirilməsi tədqiqatın əsas problemini təşkil edir.

Metodologiya

Tədqiqatın metodoloji əsasını sistemli və kompleks yanaşma təşkil edir. Araşdırmada kəmiyyət tədqiqat metodlarından istifadə olunaraq empirik məlumatlar anket sorğusu vasitəsilə toplanmışdır. Sorğuda ümumtəhsil müəssisələrinin pedaqoji və idarəetmə heyəti iştirak etmişdir ki, bu da mövzunun müxtəlif aspektlərdən qiymətləndirilməsinə imkan yaratmışdır. Toplanmış məlumatların emalı zamanı statistik təhlil metodları tətbiq edilmiş, nəticələr faiz göstəriciləri və müqayisəli analiz əsasında ümumiləşdirilmişdir. Bununla yanaşı, normativ-hüquqi sənədlərin, kurikulum materiallarının və müvafiq elmi ədəbiyyatın təhlili aparılaraq nəzəri-metodoloji baza formalaşdırılmışdır. Tədqiqat çərçivəsində kurikulumun idarəetmə, məzmun, qiymətləndirmə və müəllim hazırlığı komponentləri strukturlaşdırılmış şəkildə araşdırılmışdır. Əldə olunan nəticələrin obyektivliyini təmin etmək məqsədilə məlumatların sistemləşdirilməsi və interpretasiyası elmi prinsiplərə uyğun şəkildə həyata keçirilmişdir. Seçilmiş metodoloji çərçivə kurikulumun tətbiq mexanizmlərinin çoxşaxəli qiymətləndirilməsinə və əsaslandırılmış nəticələrin əldə olunmasına imkan vermişdir.

Əsas hissə / Main part

Bu tədqiqat, tədris proqramlarının müxtəlif aspektlərini qiymətləndirmək və onların təhsil prosesindəki effektivliyini araşdırmaq məqsədi daşıyır. Sorğu vasitəsilə toplanan məlumatlar, iştirakçıların tədris proqramı ilə bağlı təcrübələrini

və rəylərini əks etdirir. Tədqiqatda istifadə olunan əsas metodlar arasında anketlər və statistik təhlil yer almışdır.

İlk olaraq, respondentlərə tədris proqramı ilə bağlı dəyişikliklər və məlumatların vaxtında çatdırılması mövzusunda suallar verilmişdir. Sorğu nəticələrinə görə, əksər iştirakçılar (51,3%) tədris proqramı ilə bağlı dəyişikliklər barədə vaxtında məlumat aldıklarını bildirmişlər. Lakin bəzi iştirakçılar (14,3%) məlumatın bəzən gecikdiyini qeyd etmişlər.

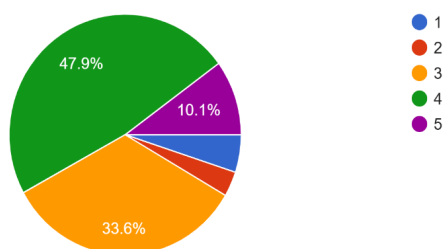
Tədris proqramının yenilənməsi prosesində rəhbər heyətin iştirakının vacibliyi də sorğuda yer almışdır. Əksər iştirakçılar (43,7%) rəhbər heyətin tədris proqramının yenilənməsində iştirakını müsbət qiymətləndirmiş, bununla belə bəzi iştirakçılar (35,3%) rəhbər heyətin daha çox iştirak etməsinin vacibliyini bildirmişlər.

Tədqiqatda həmçinin tədris proqramlarında mövcud olan boşluqlar və problemlər araşdırılmışdır. Nəticələrə görə, iştirakçıların 44,5%-i mövcud tədris proqramının müəyyən boşluqlarının olduğunu, amma ümumilikdə proqramın kifayət qədər səmərəli və obyektiv olduğunu düşündüklərini bildirmişlər. Yalnız bir neçə iştirakçı (9,2%) tədris proqramının ciddi problemlər yaratdığını qeyd etmişdir.

Bu tədqiqatda istifadə olunan metodlar, tədris proqramlarının qiymətləndirilməsi üçün iştirakçıların müxtəlif rəy və təcrübələrini əks etdirmək məqsədi daşıyır. Sonrakı bölmələrdə bu məlumatların təhlili və tədris proqramlarının effektivliyinin artırılması istiqamətində mümkün təkliflər təqdim ediləcəkdir.

1. Hazırkı tədris proqramı məktəbin təlim məqsədlərinə uyğundur.

119 responses

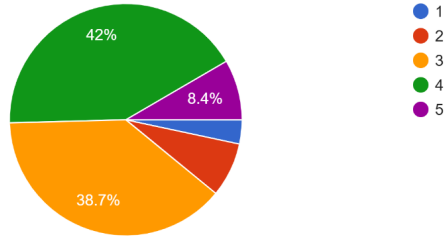

Bu diaqram hazırkı kurikulumun məktəbin təhsil hədəfləri ilə nə dərəcədə uyğun olduğunu analiz edir. Respondentlərin əksəriyyəti (47,9%) kurikulumun məktəbin hədəflərinə uyğun olduğunu hesab edir. 33,6%-i isə qismən razılaşmadığını bildirir, digər respondentlər isə ya tamamilə razı deyil, ya da neytral fikirdədir.

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu üzrə mövcud vəziyyət və təkmilləşdirilməyə ehtiyacı olan sahələr

2. Tədris proqramının məzmunu şagirdlərin real həyat bacarıqlarını inkişaf etdirməyə imkan verir.

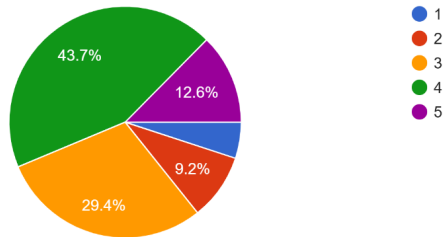
119 responses

Bu diaqram kurikulumun şagirdləri real həyatda istifadə edilə biləcək bacarıqlarla necə təmin etdiyini qiymətləndirir. Respondentlərin təxminən 42%-i kurikulumun praktik bacarıqlar üçün faydalı olduğunu hesab edir. Daha kiçik bir qrup (8,4%) isə tamamilə razı deyil, qalanlar isə neytral və ya bir az mənfi fikir bildiriblər.

3. Tədris proqramında kompetensiyalar (bilik, bacarıq, münasibət) aydın şəkildə müəyyən olunub.

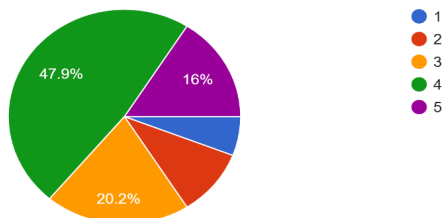
119 responses

Bu diaqram, kurikulumdakı bilik, bacarıq və münasibətlərin müəyyənləşdirilib-müəyyənləşdirilmədiyini qiymətləndirir. Respondentlərin əksəriyyəti (43,7%) bu kompetensiyaların düzgün müəyyənləşdirildiyini qəbul edir, onların bir hissəsi buna razı deyil və ya neytral fikirdədir.

4. Fənlər üzrə tədris məzmunu siniflər arasında ardıcılığı və məntiqi əlaqəni qoruyur.

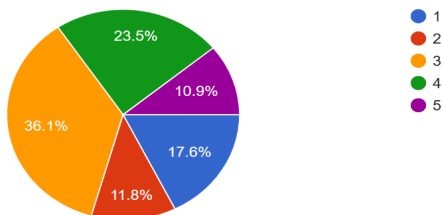
119 responses

Cavab verənlərin 47,9%-i bu suala “1” (tam razıyam) olaraq cavab verib, bu da əksər respondentlərin tədris proqramının məntiqi əlaqəsini yüksək qiymətləndirdiyini göstərir. 20,2%-i “2” (razıyam), 16%-i isə “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib. Yalnız 16%-i “4” (narazıyam), çox az bir hissəsi isə “5” (tamamilə narazıyam) olaraq qiymətləndirib. Bu, ümumilikdə tədris proqramında məntiqi əlaqənin mövcudluğunun təsdiqləndiyini göstərir.

5. Tədris proqramının yenilənməsi zamanı məktəblərin və müəllimlərin fikirləri nəzərə alınır.

119 responses

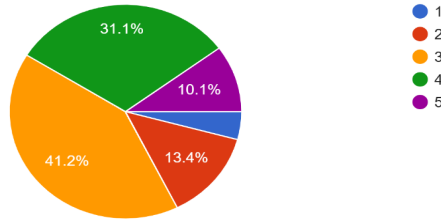

Cavab verənlərin 36,1%-i bu suala “3” (bəli, lakin tam deyil) olaraq cavab verib, bu da müəllimlərin fikirlərinin müəyyən qədər nəzərə alındığını göstərir. 23,5%-i “1” (tamamilə razıyam), 17,6%-i isə “4” (razıyam), 10,9%-i “5” (tamamilə narazı) olaraq qiymətləndirib, bu da müəllimlərin fikirlərinin bəzən kifayət qədər nəzərə alınmadığını göstərir.

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu üzrə mövcud vəziyyət və təkmilləşdirilməyə ehtiyacı olan sahələr

6. Müəllimlər yeni tədris proqramı ilə işləmək bacarığına malikdirlər.

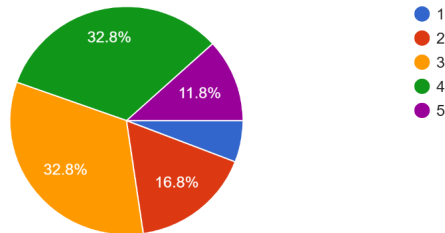
119 responses

41,2%-i “3” (bəli, amma inkişaf etdirilməli) olaraq cavab verib, bu da müəllimlərin ümumilikdə lazımı bacarıqlara malik olduğunu göstərir. 31,1%-i “2” (razıyam) olaraq cavab verib, 13,4%-i isə “1” (tamamilə razıyam), 10,1%-i “4” və 3,4%-i “5” (tamamilə narazıyam) olaraq cavab verib, bu da müəllimlərin bəzi sahələrdə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsinin vacibliyini göstərir.

7. Tədris proqramı ilə bağlı keçirilən təlimlər mütəmadi və keyfiyyətlidir.

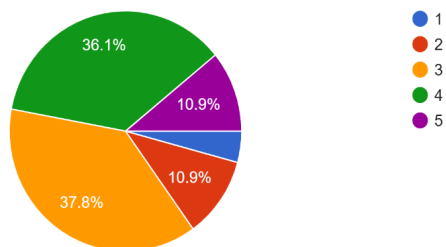
119 responses

Cavab verənlərin 32,8%-i “4” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da çoxsaylı iştirakçıların təlimlərin mütəmadi və keyfiyyətli olduğunu düşündüklərini göstərir. Eyni faiz, yəni 32,8%-i “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da təlimlərin keyfiyyəti və mütəmadiyi ilə bağlı ortaq bir fikrin olduğunu göstərir. 16,8%-i “2” (razıyam) olaraq cavab verib, bu da təlimlərin keyfiyyətinin bəzi hallarda daha səmərəli olmasını istədiklərini göstərir. 11,8%-i isə “1” (tamamilə razıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da bir neçə nəfərin təlimlərin keyfiyyəti ilə tam razı olmadığını göstərir. Son olaraq, 5% iştirakçı “5” (tamamilə narazıyam) olaraq cavab verib, bu da çox az sayda iştirakçının təlimlərin mütəmadi və keyfiyyətli olmadığını düşündüyünü göstərir.

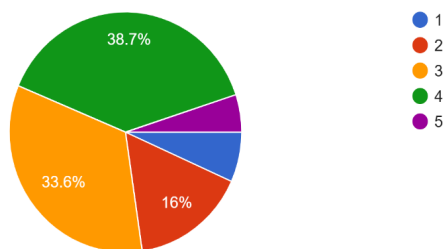
Ümumilikdə, iştirakçılar tədris proqramı ilə bağlı keçirilən təlimləri müsbət qiymətləndiriblər, lakin bəzi iştirakçılar bu təlimlərin keyfiyyətinin və mütəmadi keçirilməsinin daha yaxşı olmasını arzulayır.

8. Müəllimlər tədris proqramı sənədlərini (standart, proqram, tədris planı) asanlıqla başa düşürlər
119 responses

Cavab verənlərin 37,8%-i “4” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da müəllimlərin tədris proqramı sənədlərini başa düşməkdə çətinlik çəkmədiklərini göstərir. 36,1%-i “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da bəzən sənədlərin anlaşılmasında müəyyən çətinliklər olduğunu göstərir. 10,9%-i “2” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, 10,9%-i isə “1” (tamamilə razıyam) olaraq cavab verib, bu da müəllimlərin böyük bir hissəsinin sənədləri başa düşməkdə heç bir çətinlik çəkmədiyini göstərir. Yalnız 5,1%-i “5” (tamamilə narazıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da az bir hissənin sənədlərin anlaşılıqlı olmadığını düşündüyünü göstərir.

9. Tədris proqramının praktik tətbiqində ciddi çətinliklərlə qarşılaşırıq.
119 responses

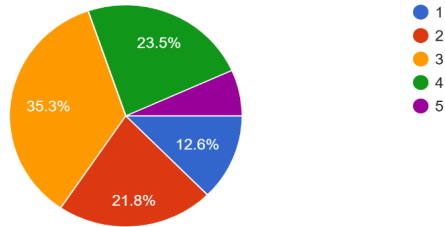
38,7% respondent “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da tədris proqramının tətbiqində müəyyən çətinliklər olduğunu, amma ümumilikdə, qənaətbəxş hesab edildiyini göstərir. 33,6%-i “2” (razıyam), 16%-i isə “1” (tamamilə razıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da bəzi respondentlərin proqramın praktiki tətbiqində çətinliklərlə qarşılaşdığını göstərir. 12,6%-i “4” (razıyam) və

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu üzrə mövcud vəziyyət və təkmilləşdirilməyə ehtiyacı olan sahələr

5,1%-i “5” (tamamilə narazıyam) olaraq cavab verib, bu da çox az sayda iştirakçının ciddi çətinliklərlə qarşılaşdığını göstərir.

10. Şagird yönümlü tədris metodlarını tətbiq etmək üçün məktəbin şəraiti (sinif ölçüsü, resurslar) kifayətdir.

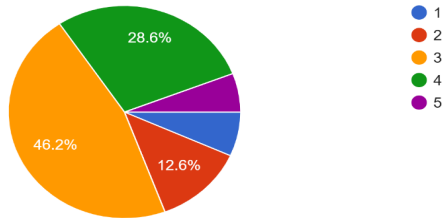
119 responses

46,2%-i “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da məktəbin şəraitinin şagirdyönümlü tədris metodlarına uyğun olduğunu, amma bəzi inkişaf sahələrinin olduğunu göstərməkdədir. 35,3%-i “4” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, 12,6%-i isə “2” (razıyam) olaraq cavab verib, bu da əksər respondentlərin məktəb şəraitinin şagirdyönümlü metodları tətbiq etmək üçün kifayət qədər yaxşı olduğunu düşündüklərini ifadə edir. 5,9%-i “1” (tamamilə razıyam) olaraq cavab verib, bu da çox az sayda iştirakçının məktəbin şəraitinin qeyri-kafiliyini düşündüyünü göstərir.

11. Tədris proqramında nəzərdə tutulan qiymətləndirmə mexanizmləri praktikada effektivdir.

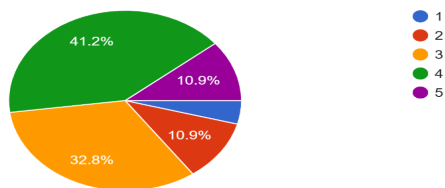
119 responses

46,2%-i “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da qiymətləndirmə mexanizmlərinin müəyyən mənada effektiv olduğunu, amma təkmilləşdirilməsi lazım olduğunu göstərir. 28,6%-i “4” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, 12,6%-i isə “1” (tamamilə razıyam) olaraq cavab verib, bu da tədris proqramında qiymətləndirmə mexanizmlərinin yaxşı işlədiyini göstərir. 12,6%-i “2” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da bəzi hallarda qiymətləndirmə mexanizmlərinin səmərəli olmayacağını göstərir.

12. Müəllimlər qiymətləndirmə nəticələrindən tədrisi yaxşılaşdırmaq üçün istifadə edirlər.

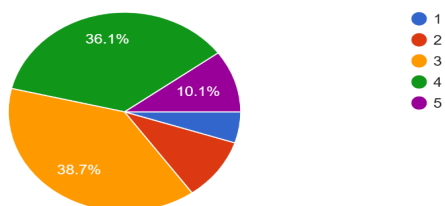
119 responses

41,2%-i “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da müəllimlərin qiymətləndirmə nəticələrini tədrisi yaxşılaşdırmaq üçün müəyyən qədər istifadə etdiklərini göstərir. 32,8%-i “4” (razıyam), 10,9%-i isə “1” (tamamilə razıyam) olaraq cavab verib, bu da müəllimlərin qiymətləndirmə nəticələrini tədrisi yaxşılaşdırmaq üçün istifadə etdiklərini göstərir. 10,9%-i “2” (razıyam) olaraq cavab verib, bu da bəzi müəllimlərin qiymətləndirmə nəticələrindən daha effektiv istifadə etmələri lazım olduğunu göstərir.

13. Qiymətləndirmə şagirdlərin real bacarıqlarını düzgün əks etdirir.

119 responses

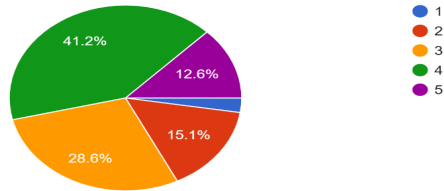

Cavab verənlərin 38,7%-i “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da qiymətləndirmənin şagird bacarıqlarını müəyyən dərəcədə əks etdirdiyini göstərir. 36,1%-i “4” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da qiymətləndirmə nəticələrinin şagirdlərin real bacarıqlarını yaxşı əks etdirdiyini düşüncələrin əksəriyyət təşkil etdiyini göstərir. 10,1%-i “2” (razıyam), 10,1%-i isə “1” (tamamilə razıyam) olaraq qiymətləndirib. Bu, qiymətləndirmənin şagird bacarıqlarını tam şəkildə əks etdirmədiyi qənaətində olduqlarını göstərir.

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu üzrə mövcud vəziyyət və təkmilləşdirilməyə ehtiyacı olan sahələr

14. Qiymətləndirmə meyarları aydın və ölçülə biləndir.

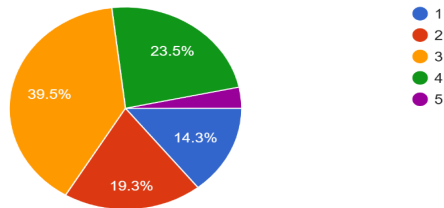
119 responses

44,5%-i “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da qiymətləndirmə meyarlarının ölçülə bilən və aydın olduğunu, amma bəzən qarışıqlıq yarana biləcəyini göstərir. 41,2%-i “4” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da əksər iştirakçıların qiymətləndirmə meyarlarının aydın və ölçülə bilən olduğunu düşündüklərini göstərir. 15,1%-i isə “2” (razıyam) olaraq cavab verib, bu da bəzi iştirakçıların qiymətləndirmə meyarlarının daha aydın olmasını istədiklərini göstərir.

15. Tədris proqramının uğurlu tətbiqi üçün məktəbin maddi-texniki bazası kifayətdir.

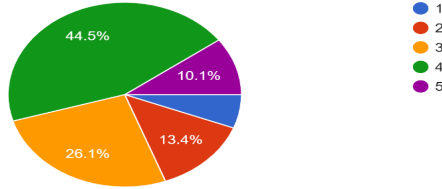
119 responses

39,5%-i “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da məktəbin maddi-texniki bazasının kifayət qədər yaxşı olduğunu, lakin bəzi sahələrdə inkişafın zəruri olduğunu göstərir. 23,5%-i “4” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, 19,3%-i isə “2” (razıyam) olaraq cavab verib. Bu da ümumilikdə, məktəbin maddi-texniki bazasının tədris proqramını uğurla həyata keçirmək üçün yetərli olduğunu, amma bəzi sahələrdə inkişaf etməli olduğunu göstərir.

16. Tədris proqramının icrası zamanı Təhsil Nazirliyindən və digər qurumlardan metodik dəstək alırıq.

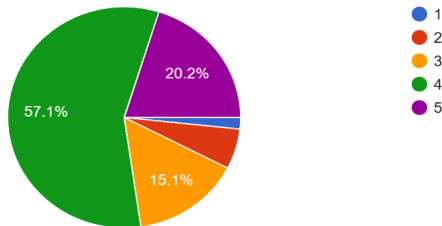
119 responses

44,5%-i “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da metodik dəstəyin müəyyən qədər verildiyini göstərir, amma bəzi hallarda daha çox dəstək olmasını istəyənlər var. 26,1%-i “4” (razıyam), 13,4%-i isə “2” (razıyam) olaraq qiymətləndirib. Yalnız 10,1%-i “1” (tamamilə razıyam) və 5,9%-i “5” (tamamilə narazıyam) olaraq cavab verib, bu da bəzi iştirakçıların metodik dəstəyin daha yaxşı olmasını düşündüklərini göstərir.

17. Məktəbdaxili idarəetmə tədris proqramının tətbiqinə müsbət təsir göstərir.

119 responses

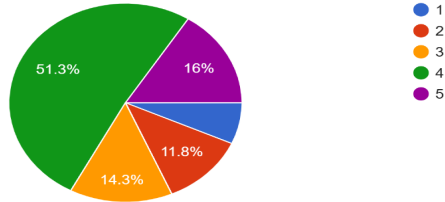

Cavab verənlərin 57,1%-i “4” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da məktəbdaxili idarəetmənin tədris proqramının tətbiqinə müsbət təsir göstərdiyini düşünənlərin çoxluğunu göstərir. 20,2%-i “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da tədris proqramının tətbiqində məktəbdaxili idarəetmənin müəyyən təsiri olduğunu, amma bəzən qeyri-kafi olduğunu göstərir. 15,1%-i “2” (razıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da bəzi iştirakçıların məktəbdaxili idarəetmənin tədris proqramının tətbiqinə təsirini daha güclü görmək istədiklərini göstərir. Yalnız 7,6%-i “1” (tamamilə razıyam) olaraq cavab verib, bu da çox az sayda iştirakçının məktəbdaxili idarəetmənin tədris proqramına təsirinin qeyri-kafi olduğunu düşündüyünü göstərir. Heç bir iştirakçı “5” (tamamilə narazıyam) olaraq cavab verməyib, bu da məktəbdaxili idarəetmənin tədris proqramına mənfi təsir göstərdiyini düşünən heç bir iştirakçı olmadığını göstərir.

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu üzrə mövcud vəziyyət və təkmilləşdirilməyə ehtiyacı olan sahələr

18. Tədris proqramı ilə bağlı dəyişikliklər barədə vaxtında məlumat alırıq.

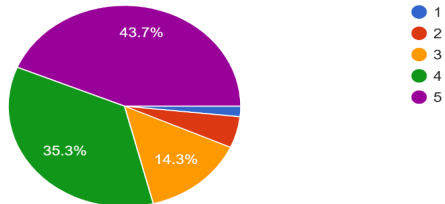
119 responses

Cavab verənlərin 51,3%-i “4” (razıyam) olaraq cavab verib, bu da əksər iştirakçıların tədris proqramı ilə bağlı dəyişikliklər barədə vaxtında məlumat aldıklarını düşündüklərini göstərir. 14,3% “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq qiymətləndirib, bu da bəzi respondentlərin məlumatın bəzən gecikdiyini düşündüklərini göstərir. 16% “1” (tamamilə razıyam) və 11,8% “5” (tamamilə narazıyam) olaraq cavab verib, bu da sorğu iştirakçılarının çox az bir hissəsinin vaxtında məlumat almadığını düşündüyünü göstərir. 8,4% “2” (razıyam) olaraq cavab verib.

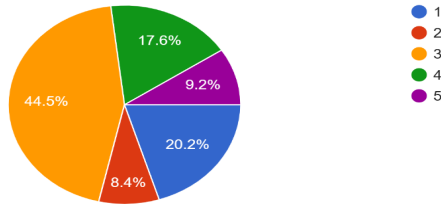
19. Tədris proqramının yenilənməsi prosesində rəhbər heyətin iştirakı nəzərdə tutulmalıdır.

119 responses

43,7% “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da iştirakçıların bir hissəsinin rəhbər heyətin iştirakının vacib olduğunu, amma bəzən qeyri-kafi olduğunu düşündüklərini göstərir. 35,3% “4” (razıyam) olaraq cavab verib, bu da əksər respondentlərin rəhbər heyətin tədris proqramının yenilənməsində iştirakını müsbət qiymətləndirdiklərini göstərir. 14,3% “5” (tamamilə narazıyam) və 14,3% “2” (razıyam) olaraq cavab verib, bu da bəzilərinin rəhbər heyətin tədris proqramı yenilənməsi prosesinə daha çox daxil olmasını istədiklərini göstərir.

20. Sizcə, hazırkı tədris proqramında ən böyük boşluq və ya problem nədən ibarətdir?
119 responses

44,5% “3” (nə razı, nə də narazı) olaraq cavab verib, bu da respondentlərin bir hissəsinin mövcud tədris proqramında müəyyən boşluqlar olduğunu, lakin ümumilikdə, proqramın qənaətbəxş olduğunu düşündüklərini göstərir. 20,2% “4” (raziyam) və 17,6% “1” (tamamilə razıyam) olaraq qiymətləndirib, bu da bəzi respondentlərin mövcud tədris proqramında ciddi problemlər olduğunu düşündüklərini göstərir. 9,2% “2” (raziyam) olaraq cavab verib, bu da proqramda kiçik boşluqların mövcud olduğunu göstərir. 8,4% “5” (tamamilə narazıyam) olaraq cavab verib, bu da çox az sayda iştirakçının tədris proqramının ciddi problemlər yaratdığını düşündüyünü göstərir.

Nəticə / Conclusion

Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu, təhsil sistemində aparılan islahatlarla paralel olaraq inkişaf etmiş və şagirdlərin həyat bacarıqları ilə təchiz olunmasına yönəlmişdir. Müasir təhsil yanaşmalarının tətbiqi, şagirdyönümlü tədris metodlarının gücləndirilməsi və kompetensiya əsaslı yanaşmanın tətbiqi təhsil sisteminin keyfiyyətini artırmağı hədəfləyir. Tədris proqramlarının vaxtında yenilənməsi, müəllimlərin peşəkar inkişafı və məktəbdaxili idarəetmənin tədris proqramının tətbiqinə müsbət təsiri, tədqiqatda əks olunan əsas nəticələrdir.

Tədris proqramlarının tətbiqində bəzi çətinliklər və təkmilləşdirilməyə ehtiyacı olan sahələr mövcuddur. Bu sahələrə müəllim hazırlığının gücləndirilməsi, dərs vəsaitlərinin müasir pedaqoji tələblərə uyğunlaşdırılması və məktəb idarəetməsində strateji planlaşdırmanın təkmilləşdirilməsi daxildir. Respondentlərin əksəriyyəti tədris proqramının tətbiqinə dair məlumatlandırılmanın vaxtında edildiyini və qiymətləndirmə sistemlərinin bəzi hallarda effektiv olduğunu düşünürlər. Lakin bəzi iştirakçılar qiymətləndirmə mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi və məktəbdaxili idarəetmənin daha çox inkişaf etdirilməsini tələb edirlər.

Eyni zamanda tədris proqramında şagirdlərin real bacarıqları ilə əlaqəli boş-

luqların mövcud olduğu vurğulanmışdır. Müəllimlərin innovativ tədris metodlarından istifadə etmə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, rəqəmsal resursların tədrisə inteqrasiyasının artırılması və inklüziv təhsilin təşkili, gələcəkdə təhsil sisteminin daha da təkmilləşdirilməsinə kömək edəcəkdir.

Ümumilikdə, Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu, müasir təhsil tələblərinə cavab verərək, təhsil sisteminin keyfiyyətinin artırılması və şagirdlərin daha yaxşı bacarıqlara yiyələnməsi əsaslı addımlar atmağa davam edir. Lakin davamlı inkişaf və təkmilləşdirmə üçün daha çox innovativ yanaşmaların tətbiqi vacibdir.

Məqalənin aktuallığı. Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumu hazırda təhsil sistemində aparılan islahatların mərkəzində dayanır. Müasir dövrdə kompetensiyaya əsaslı təlim modelinə keçid qlobal təhsil məkanında prioritet istiqamət hesab olunur. Şagirdyönümlü yanaşmanın gücləndirilməsi təhsilin keyfiyyət göstəricilərinin yüksəldilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Beynəlxalq qiymətləndirmə proqramlarının nəticələri milli kurikulumun daim yenilənməsini zəruri edir. Müəllimlərin peşəkar inkişaf səviyyəsi ilə kurikulumun effektivliyi arasında birbaşa əlaqə mövcuddur. Bu baxımdan, kurikulumun tətbiq vəziyyətinin araşdırılması və təkmilləşdirmə istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi müasir dövrdə xüsusi aktuallıq kəsb edir.

Məqalənin elmi yeniliyi. Tədqiqat Azərbaycan ümumtəhsil kurikulumunun tətbiq vəziyyətini empirik sorğu materialları əsasında sistemli şəkildə təhlil edir. Kurikulumun idarəetmə, müəllim hazırlığı və qiymətləndirmə aspektlərini kompleks yanaşma ilə araşdırır. Tədris proqramlarında boşluqların müəyyənləşdirilməsi üçün faiz göstəricilərinə əsaslanan müqayisəli təhlil aparılır. Müəllimlərin innovativ metodlardan istifadə bacarıqları kurikulumun effektivliyi kontekstində təhlil olunur. Qiymətləndirmə mexanizmlərinin praktik tətbiq problemləri elmi əsaslarla sistemləşdirilir. Kurikulumun davamlı inkişafı üçün kompleks və mərhələli təkmilləşdirmə istiqamətləri irəli sürülür. Tədqiqat nəticələri gələcək elmi araşdırmalar üçün metodoloji baza formalaşdırır.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti. Tədqiqat nəticələri ümumtəhsil müəssisələrində kurikulumun tətbiq mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsinə xidmət edir. Sorğu nəticələri məktəb rəhbərliyi üçün idarəetmə qərarlarının qəbulunda praktik əsas yaradır. Müəllimlərin peşəkar inkişaf proqramlarının planlaşdırılmasına konkret istiqamətlər təqdim edir. Qiymətləndirmə sisteminin formativ və summativ komponentlərinin effektiv tətbiqi üçün tövsiyələr verir. Tədris proqramlarında mövcud boşluqların aradan qaldırılması üçün real təkliflər irəli sürür. Diferensial təlim mexanizmlərinin sistemli tətbiqinə dair praktik yanaşmalar formalaşdırır. Rəqəmsal resursların inteqrasiyası üzrə metodiki dəstəyin gücləndirilməsinə töhfə verir ki, bu da inklüziv təhsil mühitinin təşkili üçün praktik addımların daha aydın şəkildə müəyyənləşdirilməsinə imkan yaradır.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat / References

1. Kerimova, Y., Kazimzade, E., & Silova, I. (2014). Azerbaijan: The Role of Teachers in Curriculum Reform. In *Education in Eastern Europe and Eurasia*. pp. 259-276.
2. Namazova, N. (2023). Changing the Level of Education and Career Choice Depending on the Socioeconomic Status of the Family: Evidence from Azerbaijan. *Sustainability*, 15(22), p.15845. <https://doi.org/10.3390/su152215845>
3. Gajek, E. (2018). Curriculum Integration in Distance Learning at Primary and Secondary Educational Levels on the Example of eTwinning Projects. *Education Sciences*, 8(1), 1. <https://doi.org/10.3390/educsci8010001>
4. Orozco-Messana, J., Martínez-Rubio, J.M., & González-Pons, A.M. (2020). Sustainable Higher Education Development through Technology Enhanced Learning. *Sustainability*, 12(9), p.3600. <https://doi.org/10.3390/su12093600>
5. OECD. (2024). Results from TALIS 2024: Azerbaijan. Retrieved from <https://www.oecd.org>
6. Sanatbay, P., Smailova, G., Shalgynbayeva, K., Asilbekova, M., & Taulkelova, A. (2025). Problem-Oriented Learning as a Method of Developing Soft Skills Among Students of Pedagogical Specialties. *Education Sciences*, 15(7), p.861. <https://doi.org/10.3390/educsci15070861>
7. Sattarova, U., Arsenijevic, J., & Groot, W. (2023). An Analysis of Problem-Based Learning vs. Traditional Teaching among Students in Azerbaijan. *Education Sciences*, 13(12), p1167. <https://doi.org/10.3390/educsci13121167>
8. Amrullayev, E. (2023). 04 December. New educational standards to be developed in Azerbaijan. Report.az. Retrieved from <https://report.az/en/education-and-science/new-educational-standards-to-be-developed-in-azerbaijan>
9. Sattarova, U., Groot, W., & Arsenijevic, J. (2021). Student and Tutor Satisfaction with Problem-Based Learning in Azerbaijan. *Education Sciences*, 11(6), p.288. <https://doi.org/10.3390/educsci11060288>
10. <https://edu.gov.az/upload/file/tehsil-pillesinin-dovlet-strandartlari-ve-proqramlari.pdf>
11. <https://arti.edu.az/f%C9%99aliyy%C9%99timiz/m%C9%99zmun-v%C9%99-qiyam%C9%99tl%C9%99ndirm%C9%99/umumi-t%C9%99hsil/>